PARVUS CATECHISMUS CATHOLICORUM,

AUCTORE

PETRO CANISIO SOCIETIS JESU THEOLOGO.

VIENNÆ AUSTRIÆ,

Impensis Jacobi Theobaldi Ludwich Bibliopegi Privilegiati.

IN SACRO-SANCTUM NOMEN JESU,

DUlce tuum nostro scribas in pectore Nomen,
Námque tuo constat Nomine nostra salus.
Illi triste nihil cadit unquam, mitis JESU,
Qui velit usque tui Nominis esse memor.

CAPUT PRIMUM.

DE FIDE, ET SYMBOLO FIDEI.

Quis dicendus est Christianus, atque Catholicus?

QUi Baptiſmatis Sacramento initiatus, JESU Chriſti veri DEI atque hominis ſalutarem doctrinam in ejus Eccleſia profitetur: neque ſectis, vel opinionibus ullis ab Eccleſia Catholica alienis adhæret.

Quibus de rebus primùm docendi ſunt Christiani?

De Fide, Spe, Charitate, Sacramentis, & Officiis Juſtitiæ Chriſtianæ.

Quid eſt FIDES?

Donum, ac lumen DEI, quo illuſtratus homo firmiter aſſentitur omnibus, quæ DEUS revelavit, & nobis per Eccleſiam credenda propoſuit, ſive ſcripta illa ſint, ſive non ſint.

Quæ ſumma eſt Fidei, ſeu omnium credendorum?

Symbolum Apoſtolorum, in duodecim dinſtinctum Articulos.

Qui ſunt iſti duodecim Articuli?

I. CRedo in DEUM Patrem Omnipotentem, Creatorem cœli, & terræ.

II. Et in JESUM Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum.

III. Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.

 IV. Paſ-

IV. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus.
V. Deſcendit ad inferos, tertiâ die reſurrexit à mortuis.
VI. Aſcendit ad Cœlos, ſedet ad dexteram DEI Patris omnipotentis.
VII. Inde venturus eſt, judicare vivos, & mortuos.
VIII. Credo in Spiritum Sanctum.
IX. Sanctam Eccleſiam Catholicam; Sanctorum communionem.
X. Remiſſionem peccatorum.
XI. Carnis Reſurrectionem.
XII. Et Vitam æternam, Amen.

Quid ſibi vult primus Symboli Articulus?
Credo in Deum Patrem.

Oſtendit primam in Deitate perſonam, Patrem ſcilicet cœleſtem, & æternum, cui nihil factu impoſſibile ſit vel difficile; qui cœlum, & terram, viſibilia ſimul, & inviſibilia cuncta ex nihilo produxit, & producta uſque conſervat, & gubernat ſummâ bonitate, & ſapientiâ.

Quid verò ſecundus Articulus?
Et in JEſum Chriſtum Filium ejus.

Commonſtrat ſecundam in Deitate perſonam, JEſum Chriſtum ſcilicet, Filium DEI naturalem, unicum illum, ab æterno genitum, & Patri conſubſtantialem, Dominum ac Redemptorem noſtrum, ut qui nos perditos liberavit.

Quid porrò tertius?
Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto.

Myſterium proponit Dominicæ Incarnationis.

Quia idem Dei Filius de cœlis descendens, humanam naturam assumpsit; sed modo singulari prorsùs, ùt qui conceptus fuit sinè Patre, ex virtute Spiritûs Sancti, & natus ex Maria Virgine illibata.

Quid verò quartus?

Passus sub Pontio Pilato.

Mysterium tractat Redemptionis humanæ. Nam idem verus Dei Filius secundùm humanam illam naturam assumptam extrema verè passus est pro nobis, & peccatoribus omnibus redimendis. Unde licet agnus esset sinè macula; tamen sub Pontio Pilato præside in crucem suffixus, in cruce mortuus, deinde sepultus fuit.

Quid autem quintus?

Descendit ad inferos.

Mysterium Resurrectionis Christi complectitur, qui secundùm animam quidem Patres è limbo liberaturus descendit; tertio verò post mortem die, resumpto corpore, vi propriâ factus est redivivus.

Quid sextus Articulus?

Ascendit ad cœlos.

Mysterium offert gloriosæ Ascensionis Christi, ut qui post expletum Redemptionis nostræ opus ad Patrem transivit ex hoc mundo, & cœlos suâ virtute triumphator ascendit, atque in ipsa æterna Patris gloria super omnia est collocatus.

Quid septimus?

Inde venturus est, judicare vivos, & mortuos.

Demonstrat extremum judicii diem, quando Christus humana in carne visibilis rursus de cœlo descendet, ac tremendum aget judicem omnium pro-

proborum, ac improborum, & reddet unicuique secundùm opera ejus.

Quid verò octavus?
Credo in Spiritum Sanctum.

Exhibet tertiam in Trinitate Personam Spiritum Sanctum, qui ex Patre, Filióque procedens, unus, verus, æternúsque Deus est, & regnat cum Patre, & Filio, & proinde cum utroque simul adoratur, & glorificatur.

Quid nonus articulus?
Sanctam Ecclesiam Catholicam.

De Ecclesia docet, quatuor nobis esse credenda. Primùm, Ecclesiam esse unam, nimirum in uno spiritu Christi JEsu, in una fide, fideíque, & Sacramentorum doctrina, in uno capite, ac rectore universalis Ecclesiæ, Vicario Christi scilicet, ac divi Petri Successore. Secundò, hanc ipsam sanctam esse, tum quia à Christo capite, & sponso suo, cui per fidem, & Sacramenta conjungitur, sanctificatur; tum quia à Spiritu Sancto perpetuò gubernatur. Tertiò, eandem esse Catholicam seu universalem, quia toto orbe diffusa, Christi fideles omnes omnium temporum comprehendit. Quartò, & postremò, in hac ipsa Ecclesia communionem esse Sanctorum, putà, non eorum solùm, qui in terris credentes peregrinantur, verùm etiam qui carnis mortalitate exuti vel regnant in cœlo, vel illic regnaturi, in igne purgatorio suorum peccatorum sordibus expiantur. Qui quidem veluti unius corporis membra se invicem juvant mutuis officiis, meritis, orationibus; & sacrosanctæ Missæ Sacrificiis, Sacramentorúmque Ecclesiæ virtute participant.

Quid

Quid porrò decimus?

Remissionem peccatorum.

Offert præsentem Dei gratiam peccatoribus omnibus, ne quis de venia peccatorum suorum consequenda unquam desperet, modò in Ecclesia perseveret Catholica, & ritè ejusdem Sacramentis utatur.

Quid autem undecimus?

Carnis resurrectionem.

Mortuos omnes ad vitam excitandos asserit, & novissimum judicii diem confirmat. Nam ante Christi tribunal in carne redivivi omnes apparebimus, ut recipiat unusquisque, prout gessit in suo corpore, sive bonum, sive malum.

Quid demum posteremus?

Et vitam æternam.

Fidei, & virtutis Christianæ prœmium beatam immortalitatem ostendit, ut certò sciamus post hanc vitam superesse aliam longè diversam, veréque securam, beatam ac sempiternam, quæ credentibus, & obtemperantibus Christo destinata sit.

Quæ est summa omnium Symboli articulorum?

Corde, & ore confiteor Dominum Deum, quo nihil aut majus, aut sapientius, aut melius potest excogitari, eum & unum in essentia, seu natura Divina; & trinum in personis esse, utpote Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; ita, ut hi tres unum sint, unus, verus, æternus, immensus, & incomprehensibilis DEUS, ex quo, per quem, & in quo sunt omnia. Pater est Conditor universorum, Filius Redemptor hominum, Spiritus Sanctus Ecclesiæ, seu Christi fidelium Sanctificator,

& Rector. Igitur huic sanctissimæ, & individuæ Trinitati respondent symboli tres partes præcipuæ: Prima, quæ de Creatione est, Patri: Secunda, quæ de redemptione, Filio: Tertia, quæ de sanctificatione, Spiritui Sancto accommodatur.

Quid est Ecclesia?

Est omnium Christi fidem, atque doctrinam profitentium congregatio, quæ sub uno, & summo post Christum capite, & pastore in terris gubernatur.

Qui ab Ecclesia prorsus alieni sunt?

Primùm Judæi, & infideles omnes, atque à fide apostatæ: deinde Hæretici, ii scilicet, qui cùm baptizati sunt, contra Catholicam fidem cum pertinacia tuentur errorem. Præterea Schismatici, qui à pace, & unitate Catholica ipsi se segregant. Postremò, qui à communione Sanctorum, à participatione Sacramentorum, & ab Ecclesiæ suffragiis, divinísque officiis per Ecclesiasticam potestatem legitimè excluduntur: unde excommunicati dicuntur. Qui omnes à Christi corpore, quod est Ecclesia, sejuncti, & alieni sunt, proindéque spiritualis vitæ, ac salutis expertes manent; Sathanæ, mortíque perpetuæ, nisì resipiscant, obnoxii. Ac vitandi quidem illi omnes Catholicis; sed imprimis Hæretici, & Schismatici, non minùs quàm pestes quædam exitiales, fugiendi, ac execrandi sunt.

Quæ

Quæ demum est simplex, brevis, & recta fidei regula, qua Catholici ab Hæreticis discernuntur?

Ea est, Christi fidem, atque Ecclesiæ auctoritatem integram profiteri, illúdque ratum, ac fixum tenere, quod Ecclesiæ Catholicæ Pastores, atque Doctores credendum definierint. Cæterùm, si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi (inquit Christus ipse) sicut Ethnicus, & Publicanus: Non enim habebit Deum Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem.

CAPUT SECUNDUM.

DE SPE, ET ORATIONE DOMINICA.

Quid est Spes?

Virtus est divinitùs infusa, per quam certa cum fiducia, nostræ salutis, & æternæ vitæ bona exspectantur.

Unde modum rectè sperandi, & petendi discimus?

Ex Oratione Dominica, quam Christus ipse Dominus, & Magister noster ore suo sacrosancto tradidit, & præscripsit.

Recita per partes Orationem Dominicam.

Prima petitio.

Pater noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum.

Secunda.

Adveniat regnum tuum.

Tertia.

Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra.

Quarta.

Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.

Quinta.

Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

Sexta.

Et ne nos inducas in tentationem.

Septima.

Sed lebera nos à malo. Amen.

Quid ſibi vult initum hujus Orationis?

Pater noſter, qui es in cœlis.

Præfatiuncula eſt, quæ nos memores reddit ſummi beneficii, quo Deus Pater per Chriſtum nos ſibi in filios adoptivos, & hæredes cooptavit. Atque hoc dulci Patris nomine provocamur, tum ad eum redamandum, tum ad precandum magna cum fiducia.

Quid explicat prima petitio?

Sanctificetur nomen tuum.

Proborum filiorum juſtum, & liberale deſiderium: Hi petunt ſemper, & ubique in ſe, aliiſque promoveri cognitionem, timorem, honorem, amorem, & cultum æternæ Majeſtatis; & quidquid demum ad ſummi, optimíque Patris gloriam ſpectat.

Quid ſecundâ petitione agimus?

Adveniat regnum tuum.

Petimus gloriam regni cœleſtis, æternæque felicitatis nobis donari, ut citò cum Chriſto in ſempiternum regnemus.

Quid

Quid tertiâ?

Fiat voluntas tua.

Petimus divinæ gratiæ nobis opem adesse, ut Patris voluntatem in terra, sicut Beati omnes in cœlo faciunt, sincerè, alacriter, & constanter adimpleamus.

Quid quartâ?

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Petimus suppeditari nobis, quæ ad vitam sive corporis, sive animi fovendam, & sustentandam spectant, ut victum, & vestitum, verbum Dei, & Ecclesiæ Sacramenta.

Quid quintâ?

Et dimitte nobis debita nostra.

Petimus veniam, ac remissionem peccatorum, parati vicissim remittere, quod in nos alii peccaverint.

Quid penultimâ?

Et ne nos inducas in tentationem.

Petimus in hac tanta vitæ imbecillitate, divinà virtute fulciri, atque adversùs mundum carnem, dæmonémque defendi, ne quocunque modo tentationi succumbentes, peccato consentiamus.

Quid septimâ & postremâ petitione?

Sed libera nos à malo.

Petimus Dei benignitatem, qua ipse nos liberet, & vindicet à miseria tum corporis, tum animi, sive in hac vita, quoad saluti nostræ congruit, sive in futura. Et additur, Amen, hoc est fiat, sive fiet, ut spem, desideriúmque monstremus accipiendi ea, quæ septem his petitionibus continentur.

Quæ

Quæ summa est priorum Orationis hujus petitionum?

Priores quatuor ostendunt, quæ hîc bona sperare, ac petere debeamus. Inter quæ primum, ac summum est divinæ Majestatis honor,& gloria: Proxima nostra felicitas; Huic accedit Deo debita obedientia. Postremum est, corporis,animæque sustentatio necessaria. Hæc summatim continentur prioribus quatuor.

Quæ est summa reliquarum petitionum?

Tres posteriores continent mala, quæ deprecari debeamus; ùt sunt peccata, quæ nobis regnum Dei præcludunt; tum tentationes, quæ, nisì ope divinâ protegamur, suâ vi ad peccandum nos pertrahunt; ac postremò hujus, ac futuræ vitæ calamitates. Docet igitur Dominica Præcatio simul & bona petere, & mala deprecari.

Quomodo recitas Salutationem Angelicam Virgini Matri?

AVe MARIA gratiâ plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui JESUS. Sancta MARIA Mater DEI, ora pro nobis peccatoribus, nunc, & in hora mortis nostræ, Amen.

Unde modus Deiparam Virginem salutandi profluxit?

Primùm ab exemplo Angeli Gabriëlis, & S. Elisabethæ; deinde ex usu ipso, & consensu Ecclesiæ Catholicæ.

Quem

Quem verò fructum adfert hæc salutatio?

Sacrosanctæ Virginis, & Dominicæ Incarnationis gratiam, & æquè salutarem nobis refricat memoriam: ac præterea monet, ut gratiosæ Virginis favorem, atque apud Deum intercessionem nobis conciliemus.

Quid discimus ex hac salutatione?

Eximias dotes, ac laudes incomparabilis Virginis, ùt quòd DEI donis, ac virtutibus amplissimis referta, quòd eadem Virgo, & Mater, quòd inter omnes omnium temporum mulieres benedicta, quòd Regis Regum, Christi DEI, & Domini nostri parens, ac proinde inventrix gratiæ, ac Genitrix vitæ nobis extitit.

CAPUT TERTIUM.

DE CHARITATE, ET DECALOGO.

Quid est Charitas?

INfusa à Deo virtus, quà Deus propter se diligitur, proximus autem propter Deum.

Quot sunt Charitatis præcepta?

Duo principalia; Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis. Hoc est primum & maximum mandatum. Secundum verò simile huic: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. In his præceptis universa lex pendet, & Prophetæ.

Quo indicio se prodit Charitas erga Deum?

Si ejus observes mandata. Hæc est enim Charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus, & manda-

ta ejus gravia non sunt. Et ipse Christus docet: Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me.

Quomodo se prodit, & agnoscitur Charitas erga proximum?

Charitas patiens est, benigna est, Charitas non æmulatur, non agit perperàm, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit, quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

Cur præcepta Decalogi decem proponuntur?

Etsi duo sunt charitatis præcepta, in quibus plenitudo legis versatur, tamen præcepta Decalogi idcirco adjiciuntur, ut perspicuè magìs omnes intelligant, quæ ad charitatem tum DEO, tùm proximo exhibendam pertinent.

Quæ sunt præcepta Decalogi?

I. Ego sum Dominus Deus tuus: non habebis Deos alienos coràm me: non facies tibi sculptile, ut adores illud.

II. Non assumes nomen Domini DEI tui in vanum: nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini DEI sui frustrà.

III. Memento, ut diem Sabbathi sanctifices.

IV. Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

V. Non occides.

VI. Non mœchaberis.

VII. Non furtum facies.

VIII. Non

VIII. Non loquêris contra proximum tuum falsum testimonium.

IX. Non concupiſces uxorem proximi tui.

X. Non domum, non agrum, non ſervum, non ancillam, non bovem, non aſinum, & univerſa, quæ illius ſunt.

Quid ſibi vult primum præceptum?
Non habebis Deos alienos.

Prohibet, ac damnat cultum falſorum Deorum, artem magicam, vel divinatoriam, obſervationes ſuperſtitioſas, omnem denique cultum impium: E diverſo autem requirit, ut unum Deum Optimum Maximum credamus, colamus, & invocemus.

Licétne Sanctos colere, & invocare?

Licet, non ad eum quidem modum, quo jubemur Deum colere, & invocare, tanquam Creatorem, & Redemptorem, & Largitorem bonorum omnium: at longè inferiori gradu, nimirum veluti dilectiſſimos DEI amicos, noſtrósque apud ipſum interceſſores, & patronos.

Huicne præcepto adverſatur uſus imaginum Chriſti, ac Sanctorum?

Nequaquam: quia præcepto huic, non facies tibi ſculptile, cauſa mox additur, ut adores illud, videlicet Ethnicorum more, qui falſorum Deorum ſtatuunt ſimulacra, & idola ſua impiè colunt. Nos autem in imaginibus Chriſtum, & Sanctos, quos repræſentant, pio à majoribus tradito more veneramur.

Quid

ta ejus gravia non ſunt. Et ipſe Chriſtus doc
Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt,
diligit me.

Quomodo ſe prodit, & agnoſcitur Charitas erga proximum?

Charitas patiens eſt, benigna eſt, Charitas n
æmulatur, non agit perperàm, non inflatur, n
eſt ambitioſa, non quærit, quæ ſua ſunt, non
ritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper i
quitate, congaudet autem veritati, omnia ſuffe
omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet.

Cur præcepta Decalogi decem proponuntur?

Etſi duo ſunt charitatis præcepta, in quibus p
nitudo legis verſatur, tamen præcepta Decal
idcirco adjiciuntur, ut perſpicuè magìs omnes
telligant, quæ ad charitatem tum DEO, tùm p
ximo exhibendam pertinent.

Quæ ſunt præcepta Decalogi?

I. Ego ſum Dominus Deus tuus: non habe
Deos alienos coràm me: non facies
ſculptile, ut adores illud.

II. Non aſſumes nomen Domini DEI tui in van
nec enim inſontem habebit Dominus e
qui aſſumpſerit nomen Domini DEI
fruſtrà.

III. Memento, ut diem Sabbathi ſanctifices.

IV. Honora patrem tuum, & matrem tuam, u
longævus ſuper terràm, quam Domi
Deus tuus dabit tibi.

V. Non occides.

VI. Non mœchaberis.

VII. Non furtum facies.

VIII. N

VIII. Non loquêris contra proximum tuum falsum testimonium.

IX. Non concupisces uxorem proximi tui.

X. Non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa, quæ illius sunt.

Quid sibi vult primum præceptum?
Non habebis Deos alienos.

Prohibet, ac damnat cultum falsorum Deorum, artem magicam, vel divinatoriam, observationes superstitiosas, omnem denique cultum impium: E diverso autem requirit, ut unum Deum Optimum Maximum credamus, colamus, & invocemus.

Licétne Sanctos colere, & invocare?

Licet, non ad eum quidem modum, quo jubemur Deum colere, & invocare, tanquam Creatorem, & Redemptorem, & Largitorem bonorum omnium: at longè inferiori gradu, nimirum veluti dilectissimos DEI amicos, nostrósque apud ipsum intercessores, & patronos.

Huicne præcepto adversatur usus imaginum Christi, ac Sanctorum?

Nequaquam: quia præcepto huic, non facies tibi sculptile, causa mox additur, ut adores illud, videlicet Ethnicorum more, qui falsorum Deorum statuunt simulacra, & idola sua impiè colunt. Nos autem in imaginibus Christum, & Sanctos, quos repræsentant, pio à majoribus tradito more veneramur.

Quid

Quid secundum prohibet?

Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.

Vetat abusum divini nominis, & irreverentiam, quæ committitur à perjuris, & blasphemis per Deum, Sanctos, vel creaturam aliquam, absque gravi causa, veritate, ac reverentia jurantibus.

Quid imperat tertium præceptum?

Memento, ut diem Sabbathi sanctifices.

Vult Sabbathum, seu diem Festum in Ecclesia piis operibus celebrari, quod fit adeundo templum, & audiendo Missam. Laborare verò hoc tempore, & occupationibus deditum esse servilibus, planè interdicit.

Quid injungit quartum?

Honora patrem, & matrem.

Ut his, qui secundùm Deum vitæ nostræ sunt auctores, reverentiam, obedientiam, opémque præstemus, ac omni demum officij genere, illis ipsi satisfaciamus. Deinde jubet, ut Magistratus cùm Civiles, tum Ecclesiasticos, parentum, & majorum loco habeamus, illorum dicto lubentes pareamus & revereamur potestatem, atque auctoritatem.

Qua ratione potestatem, & auctoritatem Ecclesiasticam reverebimur?

Videlicet si sacris, & œcumenicis Concilijs, si receptis Apostolorum, ac Patrum institutis, ac decretis, probatis majorum consuetudinibus, denique si summis Ecclesiæ Pastoribus, ac Pontificibus tribuerimus quam singularem illis debemus observantiam, obedientiámque. Ubi vel maximè peccant, qui cultum divinum, & sanctiones, ceremoniásque Ecclesiastic

co

convellunt, atque contemerant, tum qui Synodis, & Pontificibus obtrectant, ac in Sacerdotum jura, & templa involant, sacra profanantes.

Quid sibi vult quintum præceptum?

Non occides.

Prohibet vim externam, cædem, & injuriam omnem, quæ corpori, & vitæ proximi adferri possit. Ad hæc iram, odium, rancorem, indignationem, & quosvis affectus ad proximi læsionem quovis modo spectantes excludit, & penitùs rescecat.

Quid vetat sextum?

Non mœchaberis.

Fornicationem, adulterium, & obscœnos, illegitimósque concubitus: tum quidquid honestati, verecundiæ, & ingenuo pudori adversatur. Nam & qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo

Quid præcepto septimo cavetur?

Non furtum facies.

Omnis rei alienæ illicita contrectatio, & usurpatio: ùt fit in furto, rapina, usura, lucris injustis, dolis malis, & iniquis contractibus: demum quibusvis commutationibus, & distributionibus, quibus Christiana charitas læditur, & proximus circumvenitur.

Quid in octavo agitur?

Non loquêris contra proximum tuum falsum testimonium.

Interdicitur testimonium falsum, mendacium, perjurium, & omnis linguæ contra proximum abusus: ùt est in susurronibus, detractoribus, maledicis, adulatoribus, mendacibus, ac perjuris.

Quid postrema duo præcepta?

Non concupisces uxorem, nec rem proximi.

Vetant concupiscentiam uxoris, ac rei alienæ: quoniam quod alienum est, haud solùm injustè, & pro libidine nostra occupare non licet: sed ne voluntate quidem ad illud appetendum ferri debemus, ita, ut nostris rebus contenti absque omni invidia, æmulatione, & cupiditate vivamus.

Quæ summa, quisve finis Præceptorum Decalogi?

Nimirum, ut DEUS, & proximus sincerè diligantur: cujus rei symbolum fuit in duas tabulas Decalogi à DEO facta distinctio: in priore quidem tabula tria docentur, quæ ad charitatem DEI: in secunda verò septem, quæ ad dilectionem proximi spectant, explicantur.

Qua ratione præcepta primæ tabulæ Charitatem DEI edocent?

Quoniam tollunt, & prohibent vitia cultui, honoríque DEI maximè contraria, Idololatriam, Apostasiam, Hæresin, Perjurium, Superstitiones: admonent autem, verum, purúmque DEI cultum corde, ore, ac opere fideliter exhibendum esse: quod ubi fit, utique solus verus DEUS cultu latriæ colitur, & adoratur.

Quomodo præcepta secundæ tabulæ Charitatem proximi explicant?

Eo ipso, quòd nostrum erga proximum officium ordine complectuntur: videlicet, ut non solùm majores honoremus, sed etiam opere, verbis, ac voluntate prodesse omnibus, & nocere ne-

nemini ſtudeamus, ſive corpus proximi, ſive perſona juncta conjugio, ſive bona fortunæ conſiderentur.

Quæ ſumma eſt præceptorum de proximo diligendo?

Hæc ipſa nimirum: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: Omnia verò quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc eſt enim lex, & Prophetæ.

Suntne præter Decalogum alia præcepta?

Sunt utique, nec ſolùm utiliter illa, verùm etiam neceſſariò obſervanda: præſertim Eccleſiæ præcepta, cui veluti ſanctiſſimæ Matri, ſponſæque Chriſti, aures & mentes præbere Catholici filii omnes debemus. *Quod ſunt Præcepta Eccleſiæ?*

Præcipua quinque numerantur.

I. Statutos Eccleſiæ Feſtos dies celebrato.

II. Sacrum Miſſæ officium diebus Feſtis reverenter audito.

III. Indicta certis diebus jejunia, & à quibuſdam cibis abſtinentiam obſervato.

IV. Peccata tua Sacerdoti proprio, aut alteri cum ejus facultate, ſingulis annis confitetor: Et ſacroſanctam Euchariſtiam ad minimum ſemel in anno, ídque circa feſtum Paſchæ ſumito.

V. Diebus ab Eccleſia interdictis, nuptias non celebrato.

Quem fructum adfert horum obſervatio Præceptorum?

Hæc, atque id genus alia Eccleſiæ tum inſtituta, tum præcepta, primùm fidem, humilitatem, & obedientiam Chriſtianam exercent: deinde cultum divinum, honeſtam diſciplinam, & publi-

cam tranquillitatem alunt, conservant, & ornant, eóque mirificè conferunt, ut decenter, & ordine cuncta in Ecclesia peragantur, præterquam quòd æternam vitam meremur, si illa ex charitate observemus.

CAPUT QUARTUM.
DE SACRAMENTIS.

Quid est Sacramentum?

Est invisibilis gratiæ signum visibile, ad nostram Sanctificationem divinitus institutum. Aliud est enim, quod in Sacramento videmus; aliud, quod in eo accipimus. Signum videmus externum; occultam verò, & spiritualem gratiam, quæ res dicitur Sacramenti, accipimus.

Quot sunt Sacramenta?

Septem, quæ à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita, & in Ecclesia Catholica semper conservata, ad nos usque pervenerunt. Sunt autem hæc: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.

Quare Sacramenta veneranda, & summo in pretio habenda sunt?

Primùm quidem, quia à DEO, & CHRISTO Domino in Lege nova instituta: Deinde quia gratiam Dei nobis necessariam, eámque uberrimam non modò significant, verùm etiam ceu vasa quædam Sacra Divini Spiritûs continent, & ritè suscipientibus conferunt: Adhæc quoniam adversùs peccatum præsentissima sunt remedia, seu divina

me-

medicamenta noſtri Samaritani: Poſtremò, quia bonis gratiam habentibus, eam ipſam conſervant, augent, & amplificant.

Cur Sacramentis cæremoniæ ſolemnes ab Eccleſiaſticis adhibentur?

Multis profectò, & gravibus de cauſis: Primùm, ut Sacramentorum adminiſtrationem ſpectantes admoneantur, nihil hìc profanum, ſed arcana quædam, & Divinis plena myſteriis geri, quæ ſingularem reverentiam exigant. Deinde ut ad Sacramenta ipſa accedentibus cultum promoveant interiorem, quem DEUS præcipuè poſtulat, & cujus veluti ſigna, teſtimonia, & exercitia ſunt cæremoniæ. Præterea, ut Sacramenta adminiſtrantes, majori cum dignitate, & fructu munus ſuum obeant, dum veteris Eccleſiæ inſtitutis, Sanctorúmque Patrum veſtigiis fideliter inhærent. Conſtat enim hujuſmodi cæremonias pleraſque inde à temporibus Apoſtolorum, per continuam ſucceſſionem, ad nos uſque in Eccleſia perſeveràſſe. His demùm retinetur honeſta, religioſáque diſciplina, his fovetur publica tranquillitas, quæ ſæpe rituum externorum aut immutatione, aut innovatione graviter interturbatur.

Quid eſt Baptiſmus.

Primum, maximéque neceſſarium legis novæ Sacramentum, quod ſemel in aqua confertur, quo ſpiritualiter renaſcimur, & peccatorum plenâ remiſſione perceptà in filios DEI adoptamur, hæredéſque vitæ cœleſtis adſcribimur.

Quid est confirmatio?

Est baptizatis collatum ab Episcopo Sacramentum, in quo per sanctum Chrisma, & verba sacrosancta confertur gratia, & robur spiritûs additur, tum ad firmiter credendum, tum ad Nomen Domini, quando sic est opus, liberè confitendum.

Quot sunt præcipua de Eucharistiæ doctrina capita scitu necessaria?

Quinque: Primum est, ejus veritas. Alterum est, panis, & vini in Christi Corpus, & Sanguinem conversio. Tertium, adoratio debita. Quartum, ejus oblatio. Quintum & postremum, ejusdem Sacramenti sumptio.

Quid est veritas Sacramenti Eucharistiæ?

Nimirum hæc: Christum verum DEUM, ac hominem verè, ac integrè in hoc Sacramento contineri, & nobis adesse, ubi Sacerdos ritè ordinatus, panem, & vinum verbis illis arcanis, & à Christo traditis consecrârit.

Quæ fit conversio per verba illa, quibus hoc Sacramentum Sacerdos consecrat.?

Ea, ut per ipsa verba operante Christo, panis, & vinum in Corpus, & Sanguinem dominicum convertantur, & transubstantientur, atque ita panis, & vinum esse desinant in Eucharistia.

Quæ Sacramento huic debetur adoratio?

Eadem sanè, quæ Christo Domino, ac æterno Deo debetur, quippe quem illic præsentem agnoscimus; ideóque religioso tum corporis, tum animi cultu, ùt par est, hoc Sacramentum supplices veneremur.

Qua-

Quare censetur hoc Sacramentum oblatio?

Quia est novæ Legis Sacrificium, & oblatio munda, cruentis legis Judaicæ Sacrificiis incruenta succedens, quæ pro vivis, ac defunctis Christi fidelibus in Missa offertur, ac celebratur. Unde fit, ut Eucharistia non solùm à fideli populo sumatur, sed etiam pro peccatis à Sacerdotibus ad Dominicæ passionis, ac mortis continuam commemorationem quotidie immoletur, sempérque oblata fuerit in Ecclesia DEI.

Quid in Sacramenti hujus sumptione servandum?

Quod fides, & auctoritas sanctæ matris Ecclesiæ docet; videlicet, Christiano laico sat esse, sub una specie panis totum Christum accipere: & ex hac sumptione consequi, ut qui non indignè accesserit, ingentem DEI gratiam, ac æternam quoque vitam obtineat, qui verus, ac integer Sacramenti hujus fructus existit, eóque fit efficacior, quò sæpiùs sacra, & salutaris illa comunio dignè iteratur.

Quid est Pœnitentia?

Est secunda post naufragium tabula, & necessarium relapsis Sacramentum, in quo remissio peccatorum, & à reis petitur, & à Sacerdotibus tribuitur.

Quot sunt partes, & actiones Pœnitentiæ?

Tres: contritio, vel dolor animi peccata sua detestantis, & ad vitam meliorem adspirantis: Confessio, seu peccatorum suorum coràm Sacerdote facta explicatio: & satisfactio denique, seu vindicta, punitióqne criminum de seipso sumpta, ad præstandos dignos fructus Pœnitentiæ.

Quid est Extrema Unctio?

Est Sacramentum, quo ægroti per Oleum sacrum, & verba Christi in Magnis morbi molestiis relevantur, ut feliciùs ex hoc mundo demigrent, & corpora etiam, si ita expedit, sanitati restituantur.

Quid est Ordo?

Est Sacramentum, quo Sacerdotibus, aliísque Ministris Ecclesiæ potestas confertur ad Ecclesiastica munia ritè, decentérque obeunda.

Quid postremò est Matrimonium?

Est Sacramentum, quo vir, & mulier legitimè contrahentes individuam vitæ societatem ineunt, gratiâque divinâ donantur, tùm ut soboles honestè, & Christianè suscipiatur, ac educetur: tùm ut fœdæ libidinis, & incontinentiæ peccatum evitetur.

Estne inter Sacramenta discrimen?

Est sanè: Baptismus enim, Confirmatio, & Ordo semel collata nunquam iterantur, sicuti cætera. Item Baptismus necessariò suscipitur ab omnibus, Eucharistia à ratione utentibus, & à relapsis Pœnitentia. Arbitrarium est autem uti reliquis; modò nullum contemnas, aut irreverenter sumas illúdve, cùm sumendi tempus est, negligas.

CAPUT QUINTUM.
DE OFFICIIS JUSTITIÆ CHRISTIANÆ.

Quot sunt Officia Justitiæ Christianæ.

HÆc duo: Declina à malo, sive peccato, & fac bonum, sive officium justitiæ.

Qui

Qui potest homo cavere peccatum, & bonum facere, seu præstare Justitiam?

Non id per se quidem, sed Christi gratiâ, ac spiritu instructus Christianus potest, ac debet, quantum hujus quidem vitæ status admittit, justè vivere & Legem implere.

Quotuplex est peccatum?

Duplex: Originale, & Actuale.

Quid est Originale?

Quod ab ortu nobis congenitum per Baptismum in Christo condonatur.

Quid est Actuale?

Dictum, factum, vel concupitum contra, vel præter Legem DEI, aut Ecclesiæ.

Quotuplex ex Actuale?

Duplex: Mortale sic dictum, quia mortem animæ præsentem adfert. Anima enim, quæ peccaverit, ipsa morietur. *Ezech. 18.* Et veniale, ùt cui venia facilè tribuitur, & sinè quo, ne justi quidem vivunt.

Quibus gradibus ad peccatum deducimur?

His tribus: Suggestione, delectatione, consensu, seu deliberatâ voluntate peccandi.

Qui sunt supremi gradus peccantium?

Eorum, qui scientes, ac prudentes ex mera peccant malitia; qui etiam de poccato ipso gloriantur: & qui bene monentibus obstrepunt, ac salutaria consilia prorsùs contemnunt.

Quare peccatum fugiendum?

Quia Dominum DEUM offendit, ſummum Bonum eripit, & ſummum malum affert peccanti, dum divinam tollit fruitionem nunquam recuperandam, & pœnas, ærumnáſque homini accerſit ſempiternas.

Quæ dicantur peccata capitalia?

Illa, ex quibus, veluti capitibus, & fontibus, omnia alia peccata proficiſcuntur.

Quot ſunt peccata capitalia?

Septem: Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Acedia.

Quâ ratione vitari, & vinci hæc peccata poſſunt?

Si JESU Chriſti gratiæ cooperemur, peccatorum damna, & pericula conſiderantes, & virtutes ſeptem his peccatis contrarias exercentes.

Quæ virtutes peccatis capitalibus adverſantur?

Hæ ſeptem: Humilitas, Largitas, Caſtitas, Benignitas, Temperantia, Patientia, Devotio, ſeu ſedula pietas.

Quæ peccata in Spiritum Sanctum committi dicuntur?

Ea, quæ ſuâ malitiâ ſic divinam excludunt gratiam, ut neque in hoc ſæculo, nisì ægrè admodum, neque in futuro remittantur.

Quot ſunt peccata in Spiritum Sanctum?

Sex: Præſumptio de miſericordia DEI, vel de impunitate peccati, deſperatio, agnitæ veritatis impugnatio, fraternæ charitatis invidentia, obſtinatio, & impœnitentia.

Quæ

Quæ peccata in Cœlum clamare dicuntur?

Quæ per ſe vehementer abominanda ſunt, & apertè humanæ charitatis jura violant, unde vindictam clamare perhibentur, & horrendis ſæpe modis in hac vita divinitus vindicantur.

Quot ſunt peccata in Cœlum clamantia?

Hæc quatuor: Homicidium voluntarium: peccatum Sodomiticum: oppreſſio pauperum viduarum, atque pupillorum; demum merces operariorum defraudata.

Quæ peccata dicuntur aliena?

Ea, quæ ab alijs quidem committuntur, ſed nobis interim authoribus, vel quoquo modo adjutoribus, aut ſaltèm non impedientibus, ut idcircò nobis etiam imputentur.

Quot modis aliena peccata nobis imputantur?

Novem his modis: Conſilio, Juſſione, Conſenſu, Irritatione, Laudatione ſeu adulatione, Reticentiâ culpæ alienæ, Conniventiâ vel indulgentiâ, rei alienæ participatione, & pravâ facti alieni defenſione.

Quæ dicuntur opera carnis?

Ea, quæ homines ſecundùm carnem viventes, & à DEI filiis ſpiritualibus degenerantes, committere ſolent.

Quot ſunt opera carnis?

Paulus ea recenſet in hunc modum: Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditiæs, impudicitia, luxuria, idolorum ſervitus, vene-

veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi; quoniam qui talia agunt, Regnum DEI non consequenter. *Gal.* 5.

Estne satis Christiano, malum fugere, & à peccato declinare?

Nequaquam, sed præterea bonum agere, & virtutes exercere necesse est. Alioquin scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi. *Jacob.* 4.

Quid boni faciendum est Christano?

In genere quidem quicquid boni lex naturalis divina, vel humana præcipit, vel ostendit: In specie verò pro sua quisque vocatione præstare officium, & acceptæ DEI gratiæ cooperari cum gratiarum actione debet. Omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. *Matth.* 7.

Quæ sunt præcipua bonorum operum genera?

Ea, quibus sobriè, justè, piéque vivitur in hoc sæculo, & per quæ itidem justi magìs, magìsque justificantur, & sancti in dies sanctificantur.

Quotuplicia sunt hæc operum bonorum genera?

Triplicia: Uupote Jejunium, Eleemosyna seu Misericordia, & Oratio, de quibus ita legimus: Bona est oratio cum jejunio, & elemosyna. *Tob.* 12.

Quis est fructus bonorum operum?

Habent ea promissionem, ac mercedem hujus, & æternæ vitæ, DEUM placant, gratiam conservant, & augent: Denique Christiani hominis vocationem certam faciunt, atque consummant.

Quid

Quid est Jejunium?

Eſt certis diebus juxta morem, & præſcriptum Eccleſiæ carnibus abſtinere, & ſaltèm unicâ cibi refectione in die contentum vivere frugaliùs. Sed ſi generatim hoc nomen accipias, Jejunium eſt quædam corporis caſtigatio piè ſuſcepta, ut vel caro ſpiritui ſubjiciatur, vel obedientia exerceatur, vel DEI gratia impetretur.

Quid est Oratio?

Eſt mentis in DEUM elevatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis, aliíſque petimus, vel DEO benedicimus.

Quid est Eleemoſyna?

Eſt beneficium, quo alterius miſeriæ ex commiſerationis affectu ſubvenimus.

Quotuplex genus est eleemoſynæ, ſeu miſericordiæ?

Duplex: Alia quippe ſunt opera miſericordiæ corporalia, alia verò ſpiritualia: quoniam vel ad corporalem, vel ad ſpiritualem miſeriam proximi ſublevandam ſpectant.

Quot ſunt opera miſericordiæ corporalia?

Septem: Eſurientes paſcere, potum dare ſitientibus, operire nudos, captivos redimere, ægrotos inviſere, hoſpitio peregrinos ſuſpicere, mortuos ſepelire.

Quot ſunt opera miſericordiæ ſpiritualia?

Sunt & ipſa ſeptem: Uti; peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè conſulere, pro ſalute proximi DEUM orare, conſolari mœſtos, ferre patienter injurias, offenſam remittere.

Quæ

Quæ ſunt virtutes omnium præcipuæ?

Poſt Theologicas quidem illas, de quibus dictum eſt, Fidem, Spem, & Charitatem, præcipuè ſunt cardinales, quæ Chriſtianos cumprimis decent.

Quæ dicuntur virtutes cardinales?

Quæ tanquam fontes aliarum, & cardines, omnem honeſtæ vitæ rationem continent.

Quot ſunt virtutes cardinales?

Quatuor: Prudentia, Juſtitia, Temperantia, Fortitudo, quibus in Chriſto conſequitur homo, ut provide, juſtè, temperanter, ac fortiter in omni vita degat, ac placeat Deo.

Quæ dicuntur dona Spiritûs Sancti?

Septem illa, quæ ſuper Chriſtum requieviſſe Propheta teſtatur, & quæ ab ipſo, ceu fonte omnis gratiæ, in alios derivantur. Ut donum ſapientiæ, donum intellectûs, conſilii, ſcientiæ, fortitudinis, pietatis, ac timoris Domini.

Quænam illa, quæ fructus Spiritûs vocantur?

Ea, quæ pii ſecundùm Spiritum viventes operantur, & per quæ ſpirituales à carnalibus dignoſcuntur.

Qui ſunt fructus Spiritûs?

A Paulo Apoſtolo ſic numerantur: Charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, manſuetudo, fides modeſtia, continentia, caſtitas. *Galat. 5.*

Quæ

Quæ dicuntur Beatitudines Evangelicæ?

Illæ, propter quas in Evangelio etiam hi, qui miſeri prorsùs, ac infelices videntur, beati, ac felices pronuntiantur.

Quot ſunt Evangelicæ Beatitudines?

Octo.

Quas ita Chriſtus in monte tradidit: Matth. 5.

I. Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.

II. Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram.

III. Beati, qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.

IV. Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

V. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

VI. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.

VII. Beati pacifici, quoniam filii DEI vocabuntur.

VIII. Beati, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.

Quæ dicuntur Evangelica Conſilia?

Videlicet, quæ per Evangelium non tanquam ad ſalutem neceſſaria, ſed veluti ſuſcipientibus magìs expedita, atque utilia, à Chriſto non præcipiente quidem ſed conſulente proponuntur.

Quot ſunt Evangelica Conſilia?

Principalia tria ſunt nimirum: paupertas voluntaria, caſtitas perpetua, & obedientia integra, quæ propter DEUM homini religiosè exhibetur.

Quæ hominis Novissima dicuntur.

Ea, quæ homini ad extremum accidunt: Ut, Mors, Judicium, Infernus, & cœlestis Gloria. De quibus ita docet Sapiens: In omnibus operibus tuis memorare Novissima tua, & in æternum non peccabis.

FINIS.